

Jubileusz prof. zw. dr. hab. Kazimierza Sawickiego

*Teresa Kiziukiewicz*¹
*Stanisław Hońko*²

Brak streszczenia

¹ Prof. zw. dr. Teresa Kiziukiewicz, Uniwersytet Szczeciński, Katedra Rachunkowości.

² Mgr Stanisław Hońko, Uniwersytet Szczeciński, Katedra Rachunkowości.

Luca Pacioli – wielki uczyony renesansu i jego koncepcja rachunkowości

*Alicja A. Jaruga*³
*Justyna Fijałkowska*⁴

Streszczenie

Znaczenie dzieła Luca Pacioli Summa, a w tym części poświęcone księgowości, jest powszechnie znane. W zbliżające się 100-lecie powstania Stowarzyszenia Księgowych w Polsce obchodzone w 2007 roku, warto zwrócić uwagę nie tylko na jasno, klarownie przedstawianą kodyfikację systemu księgowości stosowanego w końcu XV wieku w Italii, ale również na zawarte w Summie i Traktacie Perugińskim odniesienia do zarządzania i aspektów etycznych, zarówno prowadzących interesy, jak i zajmujących się księgowością, co często szło w parze. Mamy tu do czynienia z pozytywnym wpływem księgowości (i zrębów rachunkowości) nie tylko na rozwój gospodarczy, ale również społeczny i cywilizacyjny.

Luca Paciali – an outstanding Renaissance scholar and his conception of accounting

Summary

The importance of Summa, including the part on accounting, is widely known. As the centenary of the foundation of the Polish Accountants' Association is approaching (2007), it is worthwhile to underline not only Pacioli's clear presentation of the system of accounting codification applied at the end of XV century in Italy, but also the references to management and ethic aspects of those who run a business and those responsible for accounting, that are presented in Summa and the Treaty written in Perugia. This is an illustration of a positive influence of bookkeeping and the framework of accounting, not only on the economic growth but on social and civilizational development as well.

³ Prof. zw. dr hab. Alicja A. Jaruga, Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania, Katedra Rachunkowości oraz Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Wydział Zarządzania, Katedra Rachunkowości, kierownik.

⁴ Mgr Justyna Fijałkowska, Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania, Katedra Rachunkowości, doktorantka, oraz Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Wydział Zarządzania, Katedra Rachunkowości, asystent.

Wybrane kierunki analizy inwestycji w spółkach kapitałowych

*Irena Bielińska*⁵

Streszczenie

Znowelizowana ustawa o rachunkowości, która weszła w życie od 2002 roku nakazała przedsiębiorstwom zmianę ewidencji aktywów. W bilansie przedsiębiorstwa znalazły się pozycje nazwane „inwestycjami”. Inwestycje w rozumieniu ustawy o rachunkowości to aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania z nich przychodów w formie odsetek, dywidend, udziałów w zyskach lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej, a w szczególności aktywa finansowe oraz te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz zostały nabyte w celu osiągnięcia korzyści. Nowy sposób ewidencji daje lepszy obraz posiadanych zasobów majątku i rozszerza możliwości jego analizy. W artykule przedstawiono wskaźniki dynamiki, struktury i efektywności, umożliwiające analizę tych inwestycji.

Analizę przeprowadzono na przykładzie trzech wiodących spółek publicznych branży mięsnej. Każda z nich ma inną strukturę inwestycji i inny udział inwestycji w całym majątku Spółki. Wyniki analizy wskazują na to, że wyodrębnienie inwestycji w aktywach Spółek pozwala na określenie efektów tych inwestycji, a ich analiza jest pomocnym narzędziem do zarządzania majątkiem przedsiębiorstwa.

Investments analysis in joint-stock companies

Summary

Making „Investments” a separate item in company’s assets in the amended Accounting Act (2002) gives a better picture of resources and provides for their extended analysis. The article proposes a method of such investments analysis and assessment. The method was verified on an example analysis of three Stock Exchange listed companies from the meat processing sector, where investments constituted from over ten to 70% of total assets.

The analysis confirmed the usefulness of the proposed method in corporate assets management.

⁵ Dr Irena Bielińska, Uniwersytet Gdański, Wydział Zarządzania, Katedra Analizy Ekonomicznej, adiunkt.

Rola systemu informacyjnego rachunkowości w zarządzaniu projektami

*Jacek Kalinowski*⁶

Streszczenie

Intensywna globalizacja gospodarki powoduje dynamiczny wzrost konkurencji, czego konsekwencją jest rosnąca popularność wykonywania projektów, czyli działań unikalnych, wykonywanych najczęściej w ciągu wielu okresów, przy znacznym ryzyku powodzenia. Coraz rzadziej natomiast spotyka się w praktyce gospodarczej działalność seryjną i powtarzalną. W artykule opisano rolę, jaką w zarządzaniu projektami pełni szybka i rzetelna informacja, dostarczana dzięki odpowiednio dostosowanemu systemowi informacyjnemu rachunkowości.

W pierwszej części artykułu jest zawarte odniesienie do teorii zachowań sytuacyjnych (ang. contingency theory) jako podstawy zarządzania projektami. Kolejny podrozdział objaśnia rolę i specyfikę informacji w zarządzaniu projektami, która wynika z cech projektów. Następnie opisano wpływ tej specyfiki na system informacyjny rachunkowości wskazując, z jakich elementów powinien on się składać. Szczególnie istotna jest tutaj integracja dwóch podsystemów: rachunkowości zarządczej i rachunkowości finansowej.

Artykuł kończy się wnioskami, które podsumowują rolę systemu informacyjnego rachunkowości w zarządzaniu projektami.

The role of the accountancy information system in project management

Summary

Intensive globalization of economy leads to dynamic increase of competition, which in turn results in growing popularity of projects, i.e. unique activities most frequently done during multiple periods of time with considerable risk involved. Activity of serial and repetitive character is met in economic practice less and less often, though. The article describes the role that is fulfilled in project management by timely and reliable information provided by means of properly designed accounting information system.

⁶ Mgr Jacek Kalinowski, asystent, Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki.

Metody i uwarunkowania pomiaru dokonań w rachunkowości zarządczej jednostek sektora publicznego

Jan Michalak

Streszczenie

Pomimo zachodzących na świecie pod koniec XX wieku procesów prywatyzacyjnych i liberalizacyjnych znaczenie sektora publicznego pozostaje istotne dla poziomu życia społeczeństw. Nawet w krajach o rozwiniętej gospodarce rynkowej udział wydatków sektora publicznego w stosunku do PKB wynosi od 30% do ponad 40%. Sektor publiczny ma duże znaczenia dla funkcjonowania współczesnych społeczeństw, ale równocześnie też problemy z powodu biurokracji, braku efektywności i niskiej jakości poziomu usług. Przemiany zachodzące w społeczeństwach na przełomie XX i XXI wieku w rozwiniętych krajach świata inspirowały zmiany w sektorze publicznym określane mianem Nowego Zarządzania Publicznego (ang. New Public Management) lub Nowego Zarządzania Finansami Publicznymi (ang. New Public Financial Management). Ruch ten szczególną uwagę koncentruje na pomiarze dokonań i zwiększaniu efektywności jednostek sektora publicznego i sektora organizacji pozarządowych. Wdrażanie Nowego Zarządzania Publicznego prowadziło do prób wykorzystania koncepcji opracowanych w sektorze prywatnym, takich jak Strategiczna Karta Wyników.

W artykule przeanalizowano i przedstawiono szczególne uwarunkowania funkcjonowania pomiaru dokonań w jednostkach sektora publicznego i w organizacjach pozarządowych, zaprezentowano przypadki wdrożenia nowoczesnych koncepcji pomiaru dokonań oraz zaproponowano wytyczne do opracowania systemów pomiaru dokonań w tym sektorze.

Methods and conditions of performance measurement in the public sector

Summary

Public sector consumes about 30–40% of GDP, even in of developed countries. However, this sector is often plagued with bureaucracy, inefficiency and poor quality of services. New Public Management movement was created to overcome those drawbacks of the public sector. The main objective of the article is to outline and to analyze specific determinants of the performance measurement systems in the public sector. It also briefly presents some cases of implementation of Balanced Scorecard in the public sector. The paper is closed with conclusions concerning implementation of performance measurement systems in the public sector.

Identyfikacja i klasyfikacja instrumentów pochodnych (zakupionych dla celów spekulacyjnych) w polskim prawie bilansowym – propozycje zmian. Artykuł dyskusyjny

*Adrian Ryba*⁷

Streszczenie

W artykule wskazano na rozbieżności występujące między definicją instrumentu pochodnego zawartą w polskim prawie bilansowym a definicją instrumentu pochodnego przyjętą w teorii finansów. Na przykład definicja instrumentu pochodnego wprowadzona w polskim prawie bilansowym nie obejmuje rozliczanych fizycznie towarowych instrumentów pochodnych (w rozumieniu teorii finansów). W artykule zaproponowano wprowadzenie nowej definicji instrumentu pochodnego spójnej z definicją derywatu przyjętej w teorii finansów oraz nową klasyfikację instrumentów pochodnych zakupionych dla celów spekulacyjnych (rozpatrywanych jako substytuty instrumentów podstawowych), gdyż – jak wykazano – obecnie stosowana klasyfikacja tworzy sztuczny podział instrumentów pochodnych (w rozumieniu teorii finansów) na dwie grupy:

- „instrumentów pochodnych w prawie bilansowym”,
- „pozostałych kontraktów”.

Recognition and classification of derivatives (bought for speculation) on the basis of Polish accounting law – propositions of changes. Discussion paper.

Summary

This article shows divergences between the definition of derivative as introduced into Polish accounting law and the definition of derivative accepted in the finance theory. For example: commodity derivatives (in finance theory sense) do not come within the definition of derivative as accepted in Polish accounting law. As a consequence a new definition of derivative consistent with the definition accepted in the finance theory, was proposed, as well as a new classification of derivatives bought for speculation (considered as substitutes of basic instruments), because it was proved that the classification which is used at present creates an artificial division of derivatives into two groups:

- „derivatives in accounting law”,
- „other contracts”.

⁷ Dr Adrian Ryba, asystent w Katedrze Rachunkowości Finansowej i Kontroli Instytutu Rachunkowości Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.

Udziały mniejszości – kontrowersyjny obszar pomiaru i prezentacji w systemie rachunkowości

*Joanna Toborek-Mazur*⁸

Streszczenie

Połączenia i przejęcia spółek były dotychczas związane z rynkiem kapitałowym. Uczestniczą w nich udziałowcy, którzy nie zawsze mają wpływ na politykę w tych przedsięwzięciach, ale jednak chcieliby znać korzyści wynikające z tytułu uczestnictwa w kapitale własnym danej jednostki gospodarczej. Tym wymaganiom powinna sprostać rachunkowość, która w postaci skonsolidowanego sprawozdania finansowego ma dostarczyć rzetelnych i porównywalnych informacji dla obecnych i przyszłych inwestorów.

Artykuł przedstawia zmiany w międzynarodowej sprawozdawczości wynikające z wprowadzenia MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych” i zmienionego MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”, które wyznaczyły nowy kierunek w zakresie ujęcia i pomiaru udziałów mniejszości. Na kolejne zmiany w sprawozdawczości skonsolidowanej miały wpływ koncepcje podmiotowe rachunkowości, zwłaszcza teoria podmiotu gospodarczego ukierunkowała propozycje w zakresie udziałów mniejszości. W nowej terminologii zastąpiono je terminem „udziały niezapewniające kontroli” (non – controlling interest). Zaproponowano odmienny sposób ujmowaniem różnic powstałych w wyniku transakcji z udziałami mniejszości. Te wszystkie zmiany mają służyć rozwojowi rynku finansowego poprzez dostarczenie rzetelnej informacji dla właścicieli kapitałów w spółkach giełdowych oraz dla przyszłych inwestorów.

⁸ Dr Joanna Toborek-Mazur, Katedra Rachunkowości Akademii Ekonomicznej w Krakowie, adiunkt.

Minority interests – controversial area of measurement and presentation in the system of accounting

Summary

The combinations and acquisitions of companies always have been connected with the capital market. The shareholders participate in them, do not always have influence on the policy in these ventures. However, they would like to know the resulting benefits from the participation in equity of a given economic unit. Accounting, which in the form of the consolidated financial report is to provide reliable and comparable information for present and future investors, should meet these requirements.

The article presents changes in international reporting resulting from the introduction of IFRS 3 „Business Combinations” and revised IAS 27 „Consolidated and separate financial reports”, which have affected the presentation and the measurement of minority interests. The next changes in consolidated reporting were affected by entity concepts of accounting, especially the theory of the economic entity. In the new terminology „minority interests” were replaced with „non – controlling interests”. A different way was suggested for treatment of differences arising as a result of transactions with the minority interests. All these changes are aimed at development of the financial market by providing reliable information for owners of equity in companies listed on stock exchange and for future investors.

Rozliczanie długoterminowych umów budowlanych w świetle MSSF, US GAAP oraz polskiego prawa bilansowego – analiza porównawcza

Jan Turyna⁹
Beata Pułaska-Turyna
Elżbieta Karwasińska

Streszczenie

Długoterminowe umowy budowlane stanowią dla sprawozdawczości finansowej trudny i złożony problem, zarówno z uwagi na znaczne kwoty środków pieniężnych, których zwykle dotyczą, jak również na stosunkowo długi okres ich realizacji. Stąd kwestie odnoszące się m.in. do trybu i metod ich rozliczania w czasie były od dawna przedmiotem dyskusji zarówno wśród teoretyków, jak i praktyków rachunkowości. Niniejsze opracowanie nawiązuje właśnie do tej problematyki. Składa się ono z trzech części. W pierwszej, kontekstowej części artykułu przedstawiono problem realizacji długoterminowych umów budowlanych, jako elementu procesu zarządzania strategicznego jednostkami gospodarczymi. Drugi fragment opracowania zawiera prezentację i analizę porównawczą zasad rozliczania długoterminowych umów budowlanych w MSSF i US GAAP oraz w Ustawie o rachunkowości i KSR 3. Trzeci fragment jest oparty na analizie przykładów dotyczących rozliczania długoterminowych umów.

Accounting for long-term construction contracts in the light of IFRS, US GAAP and Polish accounting law: a comparative analysis

Summary

Long-term construction contracts present a difficult financial reporting problem primarily because of the large amounts that they involve and their relatively long duration. They usually span more than one accounting period, sometimes beginning and ending several years apart. The paper presents long-term construction contracts calculation and settlement by International Financial Reporting Standards (IFRS), US GAAP and Polish Accounting Act. The problem of long-term contracts' role in entity's restructuring process is discussed in an introductory part of the paper. Next, revenues and costs recognition as well as two methods of contract's income calculation, i.e. percentage-of-completion method and completed-contract method, are presented according to IFRS and US GAAP and Polish Accounting Act. The final conclusion of the paper is that there are no fundamental differences in approaches represented by both accounting and financial reporting systems.

⁹ Prof. dr hab. Jan Turyna, dr Beata Pułaska-Turyna, mgr Elżbieta Kalwasińska. Autorzy są pracownikami naukowo-dydaktycznymi Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego.